

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România și străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDAȚIA,
TIPOGRAFIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peti 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Un nou atentat.

I.

Bisericile noastre naționale și în general întreg poporul românesc din Ungaria stă în fața unui nou și mișlelesc atentat. Atentat contra bisericii și neamului nostru, cel mai ticălos din toate atacurile și atentatele, ce s-au îndreptat pe vremuri contra națiunii noastre de către guvernele ungare.

Sub pretext bisericesc, guvernul lui Khuen — „cel pacinic și inclinat spre pace cu Românii” — pregătește în tăcere și în cât e posibil și în taină, o lovitură din cele mai strajnice bisericilor noastre, limbei și obiceiurilor bisericești-naționale.

Guvernul lui Khuen în loc să caute a statornici și a întări pacea și buna înțelegere între cetățeni și diferitele popoare, prin măsura ce e hotărât să o ia în curând, pune baza unei stări forțate de lucruri, care va fi în viitor un isvor nesecat de intrigi, disensiuni și desbinări pe terenul bisericesc, și pentru noi, și pe terenul național.

E vorba de-a să întemeie prin conlucrarea și cu ajutorul guvernului, o biserică și o eparhie gr. cat. maghiară, pentru credincioșii gr. cat. cari vorbesc idiomul lui Arpad.

Aceasta este o veche dorință a șovinismului maghiar, căreia îi s-a dat expresiune de nenumărate ori în ziaristică, în intruniri și în broșuri de propagandă. Au adoptat-o și guvernele — căci ce lucru șovinist maghiar nu adoaptă guvernele noastre oblađuitoare de neamuri? — și au făcut și făgăduinți pentru realizarea ei. Dar înapoierea dorinței dădea de o mare piedecă, care părea că nu se va putea delătura. Capul bisericii catolice, Papa, nu și dădea învoială la instituirea unei biserici cu limba liturgică maghiară. Roma în acest punct este condusă de vechi vederi principiare. În introducerea limbilor moderne pentru liturgie, biserica romano-catolică vede un pas spre desmembrarea unității universale a bisericii. Nu se admit deci la liturgie decât limbile consacrate prin uz istoric, anume limba latină, vechea slavă și vechea grecească. Și a fost un merit a acelora, cari au făcut unirea în credință cu Roma la noi, — și poate și un noroc istoric — de au putut obține consacrate pentru totdeauna a limbii liturgice în biserica noastră unită cu Roma.

Văzând șovinismul și guvernul lui Khuen, că aceasta este o pedecă invincibilă, s-au hotărât a modifica pedecă, și prin încunjur a-și ajunge totuș scopul: a crea o episcopie maghiară, cu o limbă liturgică străină, dar încolo maghiară și maghiarizatoare în toată ființa ei. Și la aceasta guvernul maghiar a obținut consensul și aprobarea Romei. Nu lipsește acum decât învoierea sau aderarea și a prelaților gr. cat. de la noi — Români și Ruteni — și rezolvirea unor detalii, ca lucrul să meargă strună. Și guvernul ungar să și grăbește a realiza acest plan în timpul cel mai scurt, fiindu-i acum

— după părerea lui — împrejurările favorabile.

Noua episcopie maghiară s-a proiectat a se alcătui din parohii rutene și române. Aceste din urmă să se desfacă din diecezele noastre de Orade și Gherla. Numărul credincioșilor noiei eparhii e contemplat la 50—60 mii de suflete. Aceasta la început. Căci cu timpul să vor mai desmembra de la eparhiile române și rutene și alte parohii. Mai curând se va face aceasta probabil cu vre-o 15 parohii ale arhidiecezei, aflătoare în Săcuime, unde poporul, copleșit de mulțimea Săculilor, și-a uitat limba strămoșească.

Limba liturgică a parohiilor în noua dieceză va fi — închipuiți-vă! — limba veche grecească. Incolo pastoralul, rugăciunile, predicele etc. și administrația bisericească va fi curat maghiară.

Punctul de vedere șovinist și stadiul, în care se află lucrările proiectatei episcopii le-a expus pe scurt, dar real, consilierul ministerial Dr. Andor György, unui redactor de la „Bud. N.”

Iată ce a spus Andor:

Esența schimbării este, că din vicariatul de acum din Hajdu Dorogh, se va face o episcopie regulată. Teritoriul ei se va desface din teritoriile diecezelor gr. cat. de Orade, Gherla, Munkács și Eperjes. Chestiunea nu este încă rezolvită, căci, cum spune și comunicatul oficios, e vorba încă numai de tratative. *Tratativele sunt încă în curs* și nu se poate prevedea, când vor avea sfârșit. Se va face o schimbare de limbă și în liturgie, căci, cum se știe, până acum gr. cat. se foloseau de limba liturgică română și veche-slavică. În ținuturile curat maghiare aceasta producea un mare resens și apreciând acest resens, cercurile competente s-au învoit să se introducă limba veche-grecească drept limbă liturgică. Limba pastorației va fi cea maghiară, asemenea și predicățile, rugăciunile neliturgice se vor rostii ungurește și administrația va fi tot ungurească. Noi sperăm, că Roma nu va avea nimic de obiectat contra limbei veche-eline, față de limbile liturgice română și slavă-veche. *Tratativele în merit sunt în curs* acum în Roma.

În fața acestor stări ni se impune mai întâiu datorința a ne da seama de pericolul, ce ne amenință prin crearea episcopiei maghiare. E cert, că scopul principal al noiei episcopii este maghiarizarea și slăbirea bisericii noastre gr. cat. Despre aceasta ne putem convinge știind, că toată pornirea și alcătuirea episcopiei este opera șovinismului. Dar se vede aceasta și din proscierea limbii liturgice române și slave și înlocuirea ei cu o limbă cu totul necunoscută și neauzită pe la noi. Șovinistii au adoptat aceasta limbă mai bine, decât limba română sau slavă, ca nu cumva Românii și Slavii gr. cat. maghiarizați să-și auză limba lor veche, limba ce o vorbesc vecinii și cunoscuții lor și aceasta să fie o pedecă la complectarea lor maghiarizare. O limbă cu totul străină, un — pictus masculus, în jurul căreia maghiarizarea să-și poată face neturburată orgiile sale.

Noua episcopie însă, cum am zis, e menită a contribui și la slăbirea bisericii gr. cat. Deja desfa-

ceera mai multor parohii dela cele două dieceze amintite, este o lovitură dată bisericii. Dar aceasta e numai începutul. Nu se va lăsa neîntrebuințat nici un mijloc pentru a acvira noue parohii, cu „credincioși gr. cat. maghiari” pe seama episcopiei favorite. Guvernul și societățile de maghiarizare vor afla căile și mijloacele — ah, în de aceste sunt foarte ingenioși și îndrăzneți compatrioții noștri! — ca să producă zarvă între credincioșii și să-i facă pe unii a cere „să fie trecuți la episcopia patriotică. O mică neînțelegere cu parohul sau cu curatoratul bisericesc, o jertfă neînsemnată ce se va pretinde pentru biserică sau școală și altele de felul acesta, vor fi suficiente, ca să fie puși la cale de compatrioții noștri 10—15 inși a se declara că intră în sânul episcopiei maghiare. Statul le va face biserică și episcopul de Hajdu-Dorogh le va trimite preot, față de care vor fi, cel puțin la început scutiți de orice taxe. Două-trei exemple de felul acesta vor prinde, și încet pe încetul ne vom pomeni, mai cu seamă în părțile expuse, că satele noastre sunt impenate cu credincioși gr. cat. unguri și că între cele două feluri de credincioși s-a incubat pentru veacuri neînțelegerile și tulburările, nutritive cu deosebire de agenții de maghiarizare, spre a spori credincioșii episcopiei maghiare.

Iată tabloul viitorului, pe multe din satele noastre gr. cat.

Dar să nu gândim, că șovinistii se vor opri aci. Indată ce le va succede pasul prim, creiarea episcopiei gr. cat. maghiare, vor lucra din răspuseri spre a institui una gr. or. pentru Sărbii și Românii maghiarizați ici-colea. Șovinistii plănuiesc de mult și aceasta episcopie și nu vor întârzia a o pune în curând în ființă, ca un ghiold în coastele bisericii ortodoxe române și sârbești.

Din aceste credem, că este evident atentatul, ce e pe cale a se face contra noastră și ca biserică și ca neam. Episcopii ungurești, instituite de guverne, cuprind în sine un mare pericol pentru noi, iar pentru șovinism pentru un mijloc de desnaționalizare a popoarelor și de slăbire a bisericilor noastre naționale.

Natural, că în fața acestor grele încercări ni se impune întrebarea primordială: Ce avem de făcut?

Despre aceasta în nrul de mâne.

— sm. —

Camera. Eri a ținut camera o scurtă ședință, mai mult formală. Ședința s-a deschis la orele 10^{1/2}. La propunerea prezidentului camera decide, ca ședința viitoare să se țină Joi și la ordinea zilei se pune proiectul reformelor militare. Astfel Joi va fi ziua decisivă între pace și războiu.

În culoarele camerei a fost eri o vie mișcare. Deputații discutau și făceau fel de fel de combinații asupra situației.

Congresul unitunii interparlamentare de pace se va intruni la 17 Sept. n. Local, unde se va ținea congresul, încă nu s-a hotărât.

Afacerea Vaida — Goga.

Abia Duminecă am primit din Arad dela d-l prof. C. Stere, raportul despre încheierea incidentului Vaida-Goga, împreună cu o scrisoare a d-lui Stere. În cele ce urmează dăm loc acestei scrisori și părții prime din raportul ce ni-s-a trimis.

Domnule Director!

Alăturatul raport asupra conflictului dintre domnii Alexandru Vaida și Octavian Goga, într-o concluziune, la care am ajuns au fost acceptate de părți, încheie definitiv incidentul la a cărui aplanare mi-a fost dat să contribui.

Dacă neingrădit de toate chestiunile de formă și procedură mă aflam într-o situație mai prielnică decât un tribunal sau un juriu pentru descoperirea adevărului, faptul, că părțile și-au pus iscălitura în josul concluziunilor mele le dă toată autoritatea lucrului judecat. În urma acestora îmi permit a cere dela d-voastră, să dați ospitalitate lucrării mele, împreună cu textul concluziunilor în întregime fără modificări, iar în vederea scopului, ce l-am urmărit și pe care îl vor aprecia toți Românii de inimă, și fără comentarii, lăsați vremii să mai poatolească valorile cugetului românesc răscolit de această tragică ciocnire.

Mulțumindu-vă cu anticipație, vă rog domnule director să primiți asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Budapesta, 8 Febr. 1912.

C. Stere.

Raport

asupra conflictului dintre domnii Al. Vaida-Voevod și Octavian Goga.

Prin comunicatul publicat în „Românul” și „Tribuna”, al cărui cuprins prealabil l-am supus domnilor Alex. Vaida-Voevod și Octavian Goga și am primit dela domniile lor asigurarea categorică de adeziune, — am făcut cunoscut publicului românesc, că m-am crezut dator să propun mijlocirea mea amicală în conflictul ivit între acești doi bărbați de seamă ai neamului nostru.

Înainte de a expune rezultatele intervenției mele, sunt silit să lămuresc toate împrejurările și condițiunile, în cari am făcut acest demers, fiindcă numai astfel vor fi în același timp lămurite pe deplin atât caracterul însuși al intervenției mele, cât și valoarea reală a rezultatelor obținute prin ea.

Din nenorocire incidentul dintre domnii Vaida și Goga nu se prezintă ca un conflict pur personal. Acești doi oameni, dimpotrivă, au trăit ani îndelungați în cea mai strânsă intimitate și prietenie. Dacă ne-a fost dat să-i vedem față în față, chiar dușmani, aceasta nu se datorită decât raporturilor normale izvorâte din disensiunile politice cari au dat naștere conflictului nenorocit dintre „Tribuna” și comitetul național. Astfel, deși în momentul de față rolul meu se mărginește la încercarea de aplanare a unui conflict personal, totuși mi-se impune să încep prin precizarea atitudinii mele față de conflictul politic, fiindcă numai așa rolul meu adevărat și însăși motivele intervenției mele, vor putea fi puse în lumină.

Poporul român din Ardeal și Ungaria luptă în momentul de față înainte de toate pentru apărarea și afirmarea a însăși ființei sale naționale. Condițiunile și împrejurările luptei politice în această situație nu pot fi confundate

cu ale popoarelor a căror existență ca neam este în afară de discuție, fiindcă în cazul acesta toate cauzele de diferențiere, din punctul de vedere social sau de concepție filozofică, au o însemnătate cu desăvârșire secundară. Un gânditor atât de paradoxal cum este Bernard Shaw, — liber-cugetător, socialist și revoluționar, — recunoaște această „necesitate blăstămată” pentru o țară, care se află la un grad de cultură relativ atât de înalt cum este Irlanda (în prefața pentru oamenii politici la „John Bull's other Island”) și nu trebuie să scăpăm din vedere, că acolo poporul irlandez a reușit cel puțin să se constituie într-un factor politic însemnat, adese-ori decisiv, în politica statului britanic. Cu atât mai imperioasă este această necesitate pentru poporul românesc din Ungaria, în care numai astfel poate ajunge un factor politic apreciabil atât față de organele de stat din Ungaria, cât și în complexul întregului imperiu. Și socot nu se poate găsi un moment mai puțin potrivit decât cel de față pentru legitimarea oricărei acțiuni ce ar putea slăbi prestigiul și eficacitatea luptei politice a organelor reprezentative ale poporului român din statul ungar.

Acest mod de a vedea (pe care de altfel am avut prilejul de a-l afirma cu toată rezerva de credință, că mi-se impune din diferite motive și prin publicitate) exclude, nădăjduiesc, orice bănuială, că motivul intervenției mele ar trebui căutat în dorința de-a sprinjini, direct sau indirect campania politică a „Tribunei” din Arad ori în năzuința de a slăbi acțiunea partidului național.

Mai mult. În primul moment al intervenției mele eu nici nu am avut în vedere conflictul personal dintre d-nii Vaida și Goga.

În adevăr, chemat de d-l Goga la Budapesta, în împrejurările, ce le voi arăta mai jos, m-am întâlnit acolo în ziua de 12 Ian. n., și cu d-l Iuliu Maniu. În acel moment atât eu, cât și d-nii Maniu și Goga credeam, că incidentul Vaida-Goga, sub aspectul lui pur personal, este pe cale de a se lămurii. Atunci ne-am înțeles de a-ne întâlni peste 10 zile la Braşov, nu în vederea acestui incident, care până la acea dată, în credința noastră, urma să fie aplanat definitiv, ci spre a mijloci restabilirea vieții normale de partid și colaborarea cinstită a tuturor elementelor active ale românismii din Ardeal și Ungaria în lupta națională.

În această credință am sosit eu în 22 Ian. a. c. la Braşov. Și acolo pe neașteptate aflui dela d-l Vaida, că în cele 10 zile ce s-au strecurat după înțelegerea avută cu domnii Maniu și Goga, incidentul nu numai că nu s-a rezolvit, dar încă cu mult s-a complicat și s-a agravat, și stă cu toată imensa lui greutate în calea scopului pentru care venisem la Braşov. În același timp, din expunerile însăși ale domnilor Vaida și Goga, întregă această afacere apărea în cugetul meu sub o înfățișare cu deosebire tragică.

Față în față stăteau doi oameni, din cari unul, d. Vaida, nu era numai convins de temeinicia acuzațiunilor sale, dar se credea dator, în interesul superior național și moral, de a le susține cu toată energia, iar pe de altă parte d. Goga cu aceeași tărie se credea victima unei strigătoare nedreptăți, și chiar a unei uneltiri grozave, într-o cât se știa nevinovat de fapta ce i-se imputa.

Aveam eu dreptul ca om, ca român, ca prieten să-mi spăl mâinile în fața acestei tragedii? Nu aveam datoria de a încerca în măsura puterilor mele de a aduce lumină asupra acestei fatale coliziuni? Puteam în sfârșit, rămânea indiferent față de urmările ei catastrofale, pe cari le întrevădeam cu groază?

Las răspunsul la aprecierea oricăru om de inimă.

În această situație am crezut de

datoria mea să pun domnilor Vaida și Goga următoarele două întrebări:

1. Nu se cred d-nile lor dator de a face o ultimă efortare de a lămurii acest dureros conflict și a încerca, de se va putea, aplanarea lui?

2. Au încredere în sentimentele mele și în judecata mea obiectivă și nepărtinitoare?

Și pot asigura că numai răspunsul afirmativ la aceste întrebări legitime în conștiința mea intervenționa ulterioară, — cu atât mai mult, că însuși acest răspuns afirmativ îndepărta și umbra de îndoială în ce privește fie sinceritatea, fie sentimentele adevărate, de cari erau însuflețite ambele părți.

Astfel am ajuns, de comun acord, să redactăm comunicatul adresat în numele meu către presă, precum am stabilit și modul de procedare în ce privește publicarea actelor și mersul cercetărilor noastre.

Nu am luat dar asupra-mi sarcina de judecător, ci numai de mijlocitor prietenesc, de ale cărui intenții nu se îndoiau nici d. Vaida, nici d. Goga. Nu aveam de dat o sentință, care să fie obligatorie pentru ei, ci numai ei s'au legat, înainte de a păși mai departe în acest conflict, de a vedea dacă din cercetarea ce urma a se face împreună nu se va putea stabili vre-un fapt nou, în a cărui lumină, chiar pentru ei, toată afacerea s'er putea înfățișa sub un alt aspect, sau dacă o lumină nouă nu va putea răsări dintr-o analiză și precizare, făcută alături de un prieten nepărtinitor, a faptelor cunoscute.

Nu am altă autoritate decât aceea, pe care mi-o dă încrederea amândurora, și nu mi-am rezervat alt drept decât acela, pe care mi-l ar putea da convingerea și conștiința firească din ei.

Am studiat toate actele afacerii și am procedat și la un supliment de anchetă personală.

În cele ce urmează pe temeiul acestei cercetări, voi căuta să lămuresc:

1. Cum se înfățișa toată chestiunea pentru d. Vaida în momentul când își formula acuzațiunea, și dacă i-se poate imputa vre-o nesocotită sau lipsă de sinceritate.

2. Cum se prezintă aceeași chestie în situația specială a d-lui Goga, atât în momentul când a aflat grava acuzație ce i-s-a adus, cât și în urmă, precum și dacă i-se poate găsi vre-o vină.

3. Analiza obiectivă a împrejurărilor, ce vor fi rămas neelucidate prin lămuririle de mai sus.

4. Concluziunile mele.

Prin articolul publicat în «Românul» din 24 Dec. 1911 (6 Ian. 1912), d. Alexandru Vaida-Voevod a formulat împotriva dlui Octavian Goga acuzațiunea precum că acest din urmă, fiind membru în comitetul național, s'a prezentat fără știerea comitetului, la un bărbat politic maghiar făcându-i anume declarații relative la neînțelegerile, ce ar fi existat în sânul comitetului național. Cuprinsul acestor declarații imputate d-lui Goga, — cum rezultă atât din articolul citat, cât mai cu seamă din actele publicate în numărul 17/30 Ian. 1912 al «Românului», în ce privește comunicațiunea făcută de către amintitul bărbat politic (d. Kristóffy) direct d-lor Vaida și Maniu, — se mărginește la constatarea «nemulțumirii elementelor tinere» cu direcția partidului.

Intrucât în momentul de față analizez lucrurile din punctul de vedere al situațiunii, în care se afla d-l Vaida în momentul, când și-a lansat acuzațiunea, ni-se impun două întrebări:

1. Se poate oare contesta, că astfel de comunicații din partea d-nului Kristóffy către d-l Vaida au avut loc, atât în ce privește faptul însuși, cât și în ce privește cuprinsul ei?

2. Se poate admite, că d-l Vaida a fost ținut să creadă d-lui Kristóffy?

La prima întrebare răspund pe deplin mulțumitor însuși d-l Kristóffy, când declară în fața d-lui Goga (cum declarase înainte și d-lui Bocu), că omul, pe care Excelența Sa susținea, că l-ar fi luat drept un «Octavian Goga» autentic a «desaprobă», că nu m-au (pe d-l Kristóffy) candidat în cercul Bocușei. Pe cine putea oare desaproba acest «Octavian Goga» pentru această faptă, dacă nu direcția partidului și în special pe președintele clubului d-l Mihali? Și în numele cui se făcea desaproba și se propunea reparatia, în formă de altă candidatură, ce nu putea doar fi un fapt personal al desaprobarului? Putea pentru d-l Kristóffy fi o dovadă mai patentă de «nemulțumirea elementelor tinere», cari firăște, în gândul Excelenței Sale, doriu prea mult să fie reprezentate în parlament de Excelența Sa?

Mai mult. Declarația domnului Kristóffy acopere pe deplin, în treacăt să fie zis, și mărturia d-nului Milan Hodza, (lăsând la o parte, bineînțeles, pentru moment chestiunea de identitate) căci a spune despre omul, care ți-ar fi oferit un cerc electoral fixând și costul la 20 mil cor., numai că «mi-a făcut impresia, că a voit să-și ofere servi-

cille» înseamnă a recurge la un eufemism, care frizează ingratitudea.

Vădit, suntem numai în fața unor variante, perfect explicabile atât prin deosebirea de persoane, între cari au avut loc aceste convorbiri, prin împrejurările, în care ele s-au produs, cât și prin punctul de vedere, din care priveau lucrurile vorbitorul în aceste situațiuni deosebite.

Prin urmare, departe de a constata în această privință vre-o desmițire în declarațiunile semnate de domnul Kristóffy, eu nu pot vedea în ele, decât o confirmare, atât în ce privește faptul însuși, cât și în ce privește cuprinsul comunicațiunii făcute de Excelența Sa către d-l Vaida.

Orice argumentare deci este de prisos, fără să vorbesc de faptul, că la această comunicațiune a fost față și un martor d-l Iuliu Maniu, ceea ce pentru orice om cu mîntea sănătoasă înlătură posibilitatea oricărei discuțiuni.

Dar au crezut d-nii Vaida și Maniu spuselor d-lui Kristóffy?

Mai curând poate ar trebui să punem întrebarea:

Oare au putut ei pune la îndoială veracitatea d-lui Kristóffy? Erau ei îndreptățiți să presupună, că d-l Kristóffy se expune cu atâta ușurință unei desmițiri, în cazul, dacă d-nile lor ar fi comunicat îndată d-lui Goga această conversațiune? Pe lângă aceasta convorbitorii d-lui Kristóffy știau, că pe atunci d-l Goga în adevăr prin acțiunea sa în sânul comitetului și mai ales prin criticile formulate chiar în fața domnilor lor și a altor persoane, obișnuia a lua o atitudine de opozant.

Un moment d-l Goga ridică obiecțiunea, că d-l Vaida, cu care și după alegeți d-sa păstra încă relațiuni prietenești și chiar intime, atâta vreme nu i-a făcut nici o aluziune la conversațiunea avută cu d-l Kristóffy. Această discrețiune a avut urări nenorocite, căci altfel toată chestiunea ar fi fost de mult limpezită. Totuși puțină cugețare înlătură însemnătatea acestei obiecțiuni. Mai întâi, tocmai dacă d-nii Vaida și Maniu nu ar fi crezut cuvintelor d-lui Kristóffy, ei nu ar mai fi avut nici un motiv să tănuiască această conversațiune, care anuncia ar fi trebuit socotită de ei cel mult ca o încercare grosolană de intrigă. În al doilea rând, odată ce faptul și cuprinsul conversațiunii sunt confirmate de declarațiile semnate de d-l Kristóffy, ce rost mai are de a căuta explicația acestei îndelungate tăceri, care se constată în fapt, ori cum d-l Goga, personal, ar fi interpretat-o și apreciat-o? D-nii Vaida și Maniu explică discrețiunea lor prin faptul, că forma anodină, în care d-nul Kristóffy, la urma urmelor, a îmbrăcat comunicațiunea sa, oricât de desagreată îi surprinsese ea în primul moment, nu le îngăduia să-i atribue o mare importanță. Dacă d-nul Kristóffy le-ar fi spus măcar despre oferta unui cerc fără autorizarea celor în drept, desigur chestiunea ar fi fost privită altfel. Dar în împrejurările de atunci ei vedeau mai mult în actul presupus al d-lui Goga o manifestare de vanitate juvenilă, o încercare de a-și da o mai mare importanță politică, și în fața tăcerii d-lui Goga însuși, preferau să nu-i atingă susceptibilitatea. Am cu atât mai puțin motive de a pune la îndoială această explicație, într-un cât de fapt se stabilește, că, de pildă, și d-l Aurel Vlad, căruia d-l Kristóffy îi apuseese cam același lucru, nu a crezut nici el de cuvânt să dea vre-o importanță acestei informațiuni și să o comunice cuiva.

Importanța informațiunii inițiale crește cu timpul în ochii d-lui Vaida numai în lumina evenimentelor ulterioare. După Septembrie trecut, când a avut loc conversația, înregistrată în actele publicate, dintre d-nii Kristóffy și Hodza, d-sa aude deja despre «o ofertă de servicii», despre care înainte nu se vorbea; iar în Decembrie, cu puține zile înainte de momentul, când d. Vaida se crede dator de a păși la o acuzare publică, intervine mărturia d-lui dr. Szakolczay, care înlătură ultimele șovăiri.

Pentru a judeca cu dreptate actul unui om, suntem dator să ne identificăm un moment măcar cu procesul psihologic, ce se petrece în el.

Care este starea sufletească a d-lui Vaida în acest moment critic? Pentru orice organizațiune de partid, răzvrătirea unei părți din membrii ei, și mai cu seamă a membrilor, care poartă vre-o răspundere și iau parte la direcțiunea partidului, se prezintă ca o tradare de partid. Iar în situația specială din Ardeal o tradare de partid nu are caracterul relativ inofensiv, pe care l-ar avea defecțiunea vre-unui «liberal» sau «conservator» în altă parte. Lupta politică fiind dată aici pentru apărarea însăși ființei naționale, tradarea de partid se confundă, firește, cu tradarea de neam în ochii tuturor acelor, cari rămân credincioși steagului partidului. Un răzvrătit în asemenea împrejurări nu poate fi privit ca un simplu adversar, ci ca un dușman, și un dușman ce pare cu atât mai odios, cu cât e mai

vie conștiința de dreptatea cauzei apărare. Sunt fatalități ale vieții de partid: cine nu-și poate impune această aspră disciplină de partid, cine nu poate subordona, în condițiunile tragice ale luptei naționale necesităților inexorabile ale luptei împotriva opresorului toate considerațiunile ideologice, acela nu are însușiile necesare de luptător, și nici nu are ce căuta în politică. Toate aspirațiunile și toată acțiunea de critică, întrucât sunt legitime, nu se pot exercita împotriva partidului, ci numai în sânul partidului, și în limitele compatibile cu disciplina lui.

Acest punct de vedere l-a afirmat solemn întreg comitetul național față de acțiunea «Tribunei». În Decembrie trecut relațiile dintre comitet și «Tribuna» se înăpriseră până într'atâta, încât era clar, că dacă nu intervine imediat pacea cu restabilirea vieții normale și a disciplinei de partid, nu rămâne altă eșire, decât un războiu de exterminare între părțile învrăjmășite.

Alexandru Vaida nu este omul, care să se oprească la jumătatea drumului.

În acest moment în cugetul său vinovăția lui Goga apare tot mai mult ca o certitudine. Campionul de frunte al «Tribunei» întorcea tot mai mult în ochii săi iocana poeziei Goga, a omului, care a trezit în noi atâtea sentimente și gânduri înalte. Și mărturia d-lui Szakolczay i-s'a înfățișat ca o dovadă desăvârșită a trădării. În această situație chiar simțul datoriei față de cauza națională îi impunea să pășească la o acuzare publică, oricât i-ar fi pe-nibila să apară în acest rol față de un vechiu prieten.

Judecând rece și obiectiv, nu pot acorda atâta însemnătate mărturiei d-lui Szakolczay. La întrebarea ce i-am pus, fiind de față și d-nii Vaida și Maniu, d-l Szakolczay mi-a răspuns, că aceea conversație între d-sa și d-l Kristóffy, pe care o resumă în mărturie, a avut loc într'un moment, când atât disensiunile dintre comitet și «Tribuna», cât și rolul d-lui Goga în această luptă ajunseseră de notorietate publică, adică fusese cunoscută atât d-lui Kristóffy cât și d-sale, și că conversația însăși avea de obiect o consultație politică între domniile lor asupra stărilor politice la români. În asemenea condițiuni imi este cu neputință de a izola în conversația relatată partea ce se referă la evocarea informațiunii inițiale datorite presupusului «Octavian Goga» de partea ce poate apărea ca rezultatul unei «subiecții retrospective, sub presiunea evenimentelor ulterioare, și nici măcar de raportul personal al ficării din convorbitori, pentru cari de altfel atunci nu precizarea informațiunii inițiale le putea prezenta vre-un interes, ci situațiunea de fapt în întregimea ei.

Însă în cugetul d-lui Vaida toate aceste considerațiuni nici nu se puteau ivi, fiindcă d-sa însuși ne explică cum în sufletul d-sale, în lumina faptelor ulterioare, se transformă înțelesul informațiunii inițiale, ce-i părea atât de inofensiv la început.

Din aceste elemente s'a încheiat convingerea fermă a d-lui Vaida, că d-l Goga e vinovat de uneiiri culpabile. Nici un moment nu se putea d-sa îndoii, că nu Octavian Goga, este acela, care ar fi fost la d-l Kristóffy, i-a vorbit de nemulțumirile tinerilor, a critică direcția partidului, i-a oferit serviciile sale; și toate aceste în taină, pe când peste tot predica intransigența și lupta mai energetică; iar mărturia d-lui Szakolczay îi servea toate lozincile d-lui Goga în aranjarea kristóffyistă. Mai putea fi îndoială?

Sinceritatea desăvârșită a d-lui Vaida se dovedește prin însăși siguranța implacabilă cu care este formulată acuzarea; în fiecare rând al actului de acuzare se simte omul care nu se teme de desavuare, propune un juriu, nu se îndoiește dacă cel acuzat va cuteza măcar să-i conteste autenticitatea informațiilor, etc.

Am în această privință mărturia prețioasă a d-lui Goga însuși. Siguranța acuzatorului l-a impresionat atât de mult, încât d-sa, care știa că nu a fost la d-l Kristóffy, nu și-o putea explica decât prin ipoteza unui complot, în care s'ar fi înțeles împotriva d-sale d-l Kristóffy cu vre-o cincă sau șase bărbați politici.

Dar atitudinea d-lui Kristóffy i-a dovedit, că în fat, complot nu a fost. Atunci? Care poate fi altă explicație pentru această siguranță decât convingerea adâncă în veracitatea informațiilor sale?

Și în adevăr, în fața acestor informațiuni s'ar părea că nu poate fi decât o singură deducțiune logică. Nu e de mirare, că d-l Maniu întâi declarase că e inadmisibil ca d-l Goga să poată tăgădui faptul însuși al vizitei sale la d-l Kristóffy, iar apoi, că e inadmisibil ca acest din urmă să confirme această tăgădu.

Dar realitatea odată mai mult și-a bătut joc de toate deducțiunile logice.

La situație. În ambele capitale, în Viena și Budapesta audienței, conveniri și întrevederi între corifeii politici, iar în urma acestora un potop de combinații, dar nimic sigur: acesta e azi tabloul situației.

Primministrul Khuen a fost Duminecă în audiență la M. Sa, după ce a conferat prealabil cu primministrul Stürgkh. Tot Duminecă a fost chemat telefonice la Viena ministrul Lukács.

Luni Khuen a fost din nou în audiență, iar seara a plecat la Budapesta, împreună cu Lukács.

Combiția mai nouă, răspândită din cercurile guvernamentale, este, că pentru cazul, că Iusth stăruie mai departe pentru obstrucțiunea tehnică, M. Sa a încredințat pe Khuen să disoalve camera.

Moștenitorul tronului austro-ungar în Rusia. După știri din Viena arhiducele Francisc Ferdinand va înapoia în luna Mai vizita marelui duce Vladimirovits în Carskoje-Selo. Moștenitorul tronului austro-ungar va fi în tot timpul petrecerii sale în Rusia, oaspele țarului Rusiei.

Budgetul marinei austro-ungare, după știri din Viena, nu va prezenta anul acesta o urcare mai însemnată față de anul trecut. Din creditul extraordinar de 312 milioane de coroane votat anul trecut de delegațiuni, se vor lua anul acesta în budget 67 milioane, iar budgetul întreg al marinei se va cifra cu 130 milioane coroane.

Micii tirani creștini.

Oradea-mare, 10 Febr. c.

Vă raportez despre un caz revoltător, înscenat de micii tirani din seminarul romano-catolic de aici, față de teologii români, interni în acest seminar. De mult seminariile rom. cat. în care se cresc din nefericire mulți teologi gr. cat. români sunt cuiburile celui mai încarnat șovinism.

Teologilor români li-se ia în nume de rău vorba românească și sunt huițuți dacă vorbesc românește, nu li-se admit cărți românești și este interzisă intrarea ziarelor și revistelor românești.

Cazul însă, ce s'a petrecut acum în seminarul de aici întrece toate volnicile seminariile de până acum, față de teologii români. Toți teologii români gr. cat. din seminar în număr de 16 inși, au fost eliminați din cauză, că au declarat solidar, și ei au dreptul a vorbi românește și în neclintit la limba lor maternă, care e și limba liturgică a bisericii lor.

Acasă la acest act barbar de intoleranță a dat un mic incident. Un primănit Ioan Cosma s'a bolnăvit și a intrat în infirmerie. Un coleg al lui, Bonea, teolog de anul IV l-a vizitat și au conversat românește. Teologul ungur catolic, care avea inspecția, i-a intrerupt și le-a zis să vorbească ungurește.

— Noi am vorbit în limba noastră maternă, i-a reflectat Bonea, — la aceasta avem dreptul...

Cauza a ajuns la prefectul seminarului, căruia Bonea asemenea i-a repetat, că teologii români au drept la limba românească, chiar și în vederea carierei lor. Și la acest drept țin toți teologii români.

Atâta a trebuit. Șovinismul s-a ridicat furios spre a lovi. S-a convocat o conferință sub prezidiul episcopului Lányi, fiind de față corpul profesoral și elevii.

Aici s-a petrecut aceeași scenă. Bonea a accentuat din nou dreptul limbii române.

Episcopul Lányi a dojenit pe Bonea și a spus teologilor români, că în sensul regulamentului, în seminar nu e permis a vorbi decât ungurește...

Abia sfârși vorba Lányi, când Bonea, drept ca un brad, li răspunde respect, dacă ne luăm și reverenda:

— Dacă ne luăm și reverenda, poftim aici este și reverenda. Eu nu pot rămânea nici un moment aici...

Apoi se adresă către colegi și le zise:

— Adio, fraților! Fiți solidari și buni români până la moarte!

Și eși. Vrednicul teolog a plecat la mănăstirea Prislopului, unde se va călugări.

Jertfele molohului maghiarizator sunt următorii:

George Bonea, originar din comuna Fărcașa (județul Satmarului); copil de

țaran sărac, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Mihailu German, din comuna Suplac (jud. Biharei). copil de preot, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Ignatie Kúrva, originar din comuna Sanislău (jud. Satmarului), copil de țaran sărac, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare, (două cureuri teologice la Călacea (Kalocsa).

Iuliu Mărcuș, originar din comuna Mădăras (jud. Satmarul), tatăl său este învățător în pensiuie, a absolvat liceul maghiar din Satmar.

George Pop, originar din comuna Sanislău (jud. Satmarului) copil de țaran sărac, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Vasile Popan, originar din comuna Borlești (jud. Satmar) tatăl său este învățător, a absolvat liceul maghiar din Baia-mare.

Ion Pasca, originar din Buteasa (jud. Satmarului). tatăl său este notar comunal; a absolvat liceul maghiar din Gherla.

Iuliu Sabo, originar din comuna Vașad (jud. Biharei). copil de învățător, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Valerie Burcuș, originar din comuna Iadani (jud. Satmarului), tatăl său este învățător în pensiuie, a absolvat liceul din Beiuș (c clasele superioare cu limbă de propunere maghiară, în clasă inferioare gramatica maghiară, geografia, istoria și matematica se predau în limba maghiară).

Sabin Goron, originar din comuna Cărășeu (jud. Satmarului), tatăl său este învățător. decurând a fost destituit, fiindcă „n'a răspândit în deajun spiritul maghiar”. A absolvat liceul din Bistrița.

Ștefan Mărcuș, originar din Mădăras (jud. Satmarului), copil de măestru, și-a făcut studiile secundare la liceele maghiare din Satmar și Oradea-mare.

Aurel Coza, originar din comuna Pribelștei (jud. Satmar) copil de preot, a făcut studiile secundare la liceele maghiare din Baia-mare și Oradea-mare.

Salvator Dan, originar din comuna Budureasa (jud. Biharei), tatăl său este gornic de pădure, a absolvat liceul din Beiuș.

Ion Șteer, originar din comuna Jądani (jud. Satmar), copil de măestru făurar, a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

Iodor Raica, originar din Uifalău (jud. Albei de jos), copil de țaran, a absolvat liceul din Beiuș.

Antoniu Pop, originar din comuna Spinuș (jud. Biharei) copil de preot (decretatul sciitor Antoniu Pop), a absolvat liceul maghiar din Oradea-mare.

«Világ» e informat, că despre incident au fost înștiințați teografe episcopii Dr. Radu și Széchenyi, de la Orade, cari ambii să află în Budapesta. Contele episcop Széchenyi a dispus teografe, ca sentința de eliminare să se considere de-o camdată de provizorie.

Scrisoare din Berlin.

— Război și pace. — Aniversarea Unirei Principatelor române. — Deschiderea noului Parlament. —

— Februarie c.

Evenimentele din politica internațională a ultimelor luni au dovedit pe deplin cât de puțin sigură e pacea între statele mari Europene. Florii războiului apar zilnic, când prin agitația imperialiștilor șoviniști contra guvernului după ei prea conciliant, prea pacinic, când prin veștile nesigure ce stânjănesc vieța comercială. Zilnic ne ajung la urechi știri despre neliniștea semnalată la bursă, sau despre nesiguranța împrumutului de stat german. Iar despre întrecerea nebună dintre state de-a avea armata și marina cea mai hotărâtoare, cetim în toată ziua. În timpul din urmă însă, multe spirite eminente, cari văd nefastul politicii imperialiștilor șoviniști, fac front acestei campanii războinice și de intimidare.

Nu așa de mult oameni însemnați ai Germaniei și Angliei întruniți în un congres la Oxford aminteau necesitatea înfrățirii acestor două popoare, iar în Dumineca trecută marele ziar «Berliner Tageblatt» în un articol de fond, datorit unui renumit diplomat al imperiului, priedeză cu toată convingerea pentru sistarea întrecerii de inarmare, ce ia în continuu proporții mari.

Iar în zilele din urmă s'a înflăcătat aici la Berlin «Societatea pentru înțelegerea internațională» cu scopul frumos de-a contribui la aplanarea chestiunilor internaționale cu mai puțin pericol și zdruncinare. Dintre numeroșii

membrii ai acestei societăți ajunge dacă voi cita pe: Doctorul Karl von Amira din München, profesorul Max Apt, prof. von Golker, venerabil profesor Wilhelm Foerster, directorul băncii germane Artur von Goiner juristul Saband Stras-burg, marele istoric Lamprecht, Lipsca, profesor Karl v. Lilienthal, Heidelberg, profesorul cunoscut Frantz v. Liszt, Berlin, Fr. v. Pager, președintele camerei din Württemberg. Unul nu e care să nu fi adus prin scrieri, studiile sau activitatea sa serviciile reale Germaniei. Dau o parte remarcabilă din expoziția, care explică înființarea societății:

«Evenimentele ultimelor luni au aprobat cu precizie teribilă cât de puțin satisfăcătoare e starea prezentă a vieții internaționale. Uniunea tuturor oamenilor pasnici și de judecată a devenit necesitate imperativă să se prevină reînnoirea evenimentelor care au obvenit în negocierile marocane. Deci nu e imposibil, ca pentru apărarea independenței sale, și a onoarei sale patria noastră va trebui într-o zi să prindă spada. Dar sunt persoane competente cari trebuie să judece asupra ațărilor nesocotite, respingându-le și să-și impună hotărârea cu gravitatea de lipsă în împrejurările date».

«E timpul suprem, acum când atâți cugetători cuminți se unesc pentru a-planarea terenului politicii internaționale, ca astfel de evenimente să nu mai apară turburătoare. Societatea care o înființăm să ține pe platformă reală; ea nu urmărește decât scopuri ușor de-ajuns. Nizuințele noastre însă n'o să poată aduce fructe, numai dacă popoarele vor fi însoțite pentru o înțelegere reciprocă, — societatea însă nu urmărește un acord cu tot prețul și recunoaște că în anumite cazuri se impune rezerva față de guvernare».

Recunosc, că într'un caz dat, când s'ar produce conflictul, o astfel de societate nu ar însemna mult, și toți acești patrioți umanitari ar fi condamnați la inactivitate, din motivul că în ei se neutralizează două forțe de sens contrar. Cu toate acestea, autoritatea oamenilor acestora mi se pare un contrabalans puternic față de imperialismul fanat, iar tendințele lor ar fi atât mai hotărâtoare, cu cât programul lor așa cuminte alcătuit ar putea prea bine să poarte semnatura împăratului.

Societatea academică a tinerilor români, cari urmează cursurile la universitatea de aici a serbat Marța trecută prin o sedință festivă împlinirea celor 53 de ani dela Unirea Principatelor. În programul înobăzâit mult prin contribuirea artiștilor români Voicu Petrescu, în vioară și Papazoglu în violoncelo, artiști cunoscuți deja aici și bine apreciați am avut și de data asta fericierea să auzim pe dl. președinte al societății prof. V. Bogrea, conferențiar azi vară la Vălenii de munte, ținând o conferință bogată în idei frumoase și înălțătoare. Tinerii români, din toate provinciile locuite de noi, întâlniți aici la Berlin, într'un cuget au serbat împreună cu înfrățirea României de azi și unitatea culturală a tuturor Românilor, ai cărei luptători însuflețiți trebuie să-i fim!

Mi se pare, e întâiul an, că la societatea academică românească, iau parte și tinerii ardeleni în număr mai frumosel.

Miercuri la 12 ore, între solemnitățile obișnuite, împăratul încununat de prinți și demnitari civili și militari ai imperiului a deschis noua sesiune legislative la Reichstagului. Vorbirea de tron, așteptată cu încordare nu numai în Germania, ci și în străinătate, pe lângă amintirea reformelor interne și economice are pasaje de mare greutate cu privire la politica externă a țării.

Pe lângă păstrarea legăturilor noastre cu Austro-Ungaria și Italia, politica mea tinde să țină legături prietenești cu toate puterile, pe baza înțelegerii înprumutate și a unei voințe».

Că în împrejurările de-acuma, se amintește așa răspicat despre menținerea Triplei alianțe, sigur nu va rămâne fără efect în străinătate, date fiind informațiile despre slăbirea legăturilor dintre cele trei state. Natural vorbirea de tron, vede în întărirea pe uscat și pe mare a țării o „problemă înaltă” și sigur, parlamentul va aprecia favorabil aceasta dar totuși impresia generală e, că politica

imperiului în privința relațiilor cu celelalte țări va fi condusă în spirit de pace, și asta sigur corăspunde voinței majorității covârșitoare a poporului german, și sigur se va resimți și în politica celorlalte state.

Parlamentul își alege președinte în zilele acestea, combinația e: președinte un liberal, întâiul vicepreședinte un socialist al doilea unul din „centru”, dacă partidul socialist, care e mai bine reprezentat nu-ș va pretinde cu insistență scaunul prezidențial pentru sine.

Coresp.

Din România.

Eri în 30 Ian. [v, maestrul Caragiale, marele nostru scriitor, a împlinit vârsta de 60 ani în deplină sănătate și pace.

Petrecând actual în Berlin, cercurile scriitorilor și numeroșilor săi amici din România, Ardeal, Ungaria și Bucovina au trebuit să abstea dela sărbătorirea maestrului și astfel serbarea aniversării a 60-a a nașterii sale a decurs fără zgomot și fără cuvântări. În schimb însă numeroase telegrame și scrisori i-au tălmăcit maestrului la Berlin admirația Românilor din toate colțurile locuite de Români, iar ziarele și revistele noastre au adus elogii sărbătoritului apreciându-i importanța activitate literară cu deosebire pe terenul literaturii noastre teatrale.

Revista „Facla” va închina nrul ei din 4 Febr. în întregime serbătoritului nostru scriitor.

Dl M. Botez, mare industriaș, a trimis ziarelor o scrisoare, în care pledează pentru organizarea unei expoziții regionale în București în anul 1912 cu diferite concursuri, a industriilor, agriculturii și meseriilor.

După cum spun ziarele din România, Sâmbătă în 4 Febr. v. va fi convocat marele colegiu pentru alegerea celor doi episcopi de Roman și Argeș. După informațiile oficiale, până-acum sunt 4 candidați; pentru episcopia de Argeș: P. S. Arhiepiscop Meletie Constanțeanul și P. S. Arhiepiscop Calist Botoșeanul, iar pentru episcopia de Roman: P. S. Arhiepiscop Nicodim Băcăoanul și P. S. Arhiepiscop Theodosie Ploesteanul.

În vederea facerii recensământului populației, d. l. Lahovary, ministru de domenii, a trimis o circulară tuturor primarilor din țară cu rugămintea de a înainta serviciului statistic planurile amănunțite ale comunelor. Pe baza acestor planuri se va face împărțirea comunelor în diferite regiuni, pentru ca recensământul să se poată face cu înlesnire în una și aceeași zi. La facerea recensământului populației vor fi întrebuințați un număr de 15 mii de agenți.

La șezătoarea literară de la palat, care a avut loc Sâmbătă la 6 oare seara, pe lângă M. S. Regina, Prințesa Elisabeta, și prințul Carol, au mai luat parte mai mulți scriitori și scriitoare.

M. S. Regina a citit o scrisoare adresată «Felibrilor» pentru rev. «La Cigale», prin care le trimite o salutare din partea scriitorilor români. Sl. O. Iosif a citit actul I din trad. piesei «Mariană» a M. S. Reginei, care se va reprezenta la T. Național. Sadoveanu n. v. «Casa amintirii», Minulescu: »De vorbă cu mine însu-mi», Puvelescu poezia «Intâia răzvrătire» și Eftimiu câteva fragmente din «Cocoșul Negru». Șezătoarea s'a terminat la orele 8 seara.

Falatul Cotroceni devenind nelcăpător pentru Familia Prințară română, s'au luat dispoziții ca să fie marit. În acest scop, în curând se va începe construirea unei noi aripi în partea stângă a palatului. Lucrările vor fi executate de către ministerul domeniilor și vor costa suma de 500.000 lei.

Lipsa unui hotel mare, modern și confortabil se simte foarte mult în București. Aflăm, că un grup de capitaliști au luat inițiativa de a completa această lipsă și a da Capitalei un hotel, care va fi o adevărată podoabă pentru oraș. În scopul acesta au cumpărat marele imobil din Calea Victoriei, colț cu str. E-

*) Președinte a fost ales deputatul partidului centrului Dr. Spahn, iar de prim vicepreședinte a fost ales deputatul socialist S e i d e m a n n. Președintele Dr. Spahn și-a prezentat dimisia pe motiv, că nu vrea să facă parte dintr'un birou, în care funcționa primul vicepreședinte o deține un socialist. Prin urmare se va face o nouă alegere și scaunul de președinte se va oferi unui deputat din partidul național liberal. N o t. R e d.

episcopiei. Pe locul celui imobil se va clădi marele hotel. Întreaga întreprindere costă șase milioane.

Externe.

Acordul franco-german în chestia Marocului a fost adoptat alături de Senatul francez cu 222 voturi în contra 48. Înainte de-a vota acordul primul ministru Poincaré a rostit un discurs mălung, din care reținem următoarele:

Acest tratat nu e perfect, dar e mai bun decât cel din Algeiras și cel din 1909. Dacă s'ar respinge această înțelegere, Franța ar pierde protectoratul asupra Marocului. Am luat angajamente față de Europa, trebuie să le ținem. Respingerea acestui tratat, și chiar adoptarea lui cu o majoritate nesuficientă ar micșora prestigiul Franței și ar păgubi alianțele sale. În urma tratatului din 2 Noembrie trecut, Germania nu va mai discuta acțiunea noastră militară și va recunoaște în mod definitiv, dreptul nostru diplomatic. Să lășăm această convenție să facă operă sa și protectoratul asupra Marocului să completeze imperiul nostru mahomedan.

Franța e absolut pașnică, dar să nu uităm că garanția cea mai mare de pace e în menținerea puterii sale militare, navale și financiare.

Misiunea ministrului englez Haldane în Germania. Ministrul de război al Angliei, Haldane, care a petrecut câteva zile în Berlin, s'a întors ieri în Anglia. Înaintea plecării sale împăratul Wilhelm i-a remis bustul său în bronz, însoțit de o scrisoare măgulitoare. Vizita lui Haldane este vis comentată de presa germană.

«Tägliche Rundschau» scrie între altele: Scopul vizitei lui Haldane este de a se studia situația și a afla asupra căror chestiuni voește Germania să înceadă tratativele cu Anglia, pentru a face ca relațiile dintre cele două state să devină mai durabile.

— 31 Ianuarie 1912.

Să contribuim la fondul ziaristilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa Institutului de credit și economii „Ardeleana” în Oradea — Szászváros.

Cum se va nămi noul vas de război austro-ungar. Maj. Sa Monarhu a dat ordin, ca noul vas de război No. V, care se construiește acum, să fie numit „Tegethoff” și punerea sa pe apă să aibă loc în ziua de 21 Martie viitor.

Logodnă. Marțoara Orian și Dr. Iustin Pop s'adațăți. Cizer — Deva.

Acuzații atențază la viza judecătorilor Din Cernăuți se anunță: Vineri s'au terminat debaterile în procesul fraților Chotek, acuzați de omor și furt. Când, târziu seara, președintele a anunțat că fratele mai mare, Grigorie, a fost osândit la moarte prin ștreang, iar cel mai mic la 15 ani închisoare, fratele mai mare zmulse baioneta gardianului, care sta în apropierea sa și vru să înjunghie pe gardian. Acesta avu însă timp să sară la o parte și să scape de înjunghiere. În acel moment cei doi frați se repeziră spre ușe, dar fură oprți de lumea adunată în coridor și împinși din nou în sala de debateri, unde criminalii se îndreptară împotriva judecătorilor. Cel mai mare din frați puse mâna pe un scaun și se repezi asupra președintelui. El fu însă trântit jos de un gardian înainte de a putea săvârși atentatul. Fratele cel mai tânăr se repezi asupra unui colțier, îl trânti jos și începu să-l sugrume. Și acesta putu fi, în cele din urmă, oprit dela săvârșirea faptei sale.

65 mineri îngropați de vij. În Amadov (statu California) au fost îngropați de vij 65 mineri, în urma prăbușirii unei galerii în mina de cărbuni Bunkerville.

Atentat contra unui tren expres. Din Mukden se telegrafiază, că în stațiunea Tanke, la trei mile departe de Shanghai, s'a aruncat o bombă asupra trenului expres din Peking. Explazia a pricinuit pustiri îngrozitoare. Numeroși călători au murit. Atentatorul a dispărut.

Explozie de dinamită. După o telegramă din Montreal, în gara Reui

Lacke s'a întâmplat alaltaeri o groaznică explozie de dinamită. 12 lucrători, în mare parte austriaci, au fost omorâți. Numărul răniților este și mai mare.

Un nou record în aviațiune. Locotenentul Bahrens cel mai iscusit pilot militar german, care a plecat cu un aeroplan „Etrich” dela Döberritz la Hamburg, s'a întors înapoi tot în zbor. Bahrens a bătut un nou record în aviație, zburând cu o viteză de 120 km. pe oră. Bahrens a luat un pasager în aeroplan și pe sublocotenentul Solmiz. Aviatorul a plecat dela Hamburg la orele 10.55 a. m. și la orele 4.20 p. m. a sosit la Döberritz, făcând un singur popas. Distanța a fost de 500 kilometri

Inundațiile în Portugalia. Din Lisabona se anunță că uraganul de Sâmbăta a nimerit cu totul portul Opporto. Zăgăzurile s'au surpat și valurile mării au trecut pe uscat, inundând orașul. Mai multe vapoare s'au scufundat. O mulțime de cadavre plutesc deasupra valurilor. Vasele de război nu se mai pot retrage în port.

Numărul telefoanelor din toată lumea. În toată Europa, pe la începutul anului 1911, existau 2848000 telefoane, iar în Asia 170.000, dintre cari cele mai multe în Japonia, Ost-India și relativ foarte puține în China. Numărul telefoanelor în Statele-Unite trece la 8 milioane, în Canada e de 240.000, în Argentina 40.000, în Brasilia 15.000 iar în Australia 122.000.

Moarte din cauza desperării. Comerciantul Rosenthal din Berlin, ajungând la desperare în urma falimentului prăvăliei sale, a încercat Sâmbăta noaptea să-și stingă întreaga familie. Culiându-se toți membrii familiei, el s-a sculat fără, să fie simțit, și după ce a lincuit toate ușile, a dat drumul gazului aerian. Târziu, când vecinii au pătruns în odaie, femeia dimpreună cu o fetiță de 13 ani au fost aflate moarte, iar soțul cu o altă fetiță lupăndu-se cu moartea.

Atelierul lui Iosif din Nazaret. Ziarul »Pall Mall Gazette» anunță, că o societate engleză, în decursul unor săpături arheologice, a dat de atelierul lui Iosif din Nazaret. Se știe, că pe acest loc împărăteasa Elena ridicase o biserică, care însă mai târziu a fost distrusă de un cutremur de pământ. Biserica a fost desgroapată întreaga de această societate și au fost găsite în ea mai multe obiecte rituale de ale vechilor creștini, între cari mai multe lampes și sfeșnice.

AVIZ. Comuna bisericească gr. or. din Sălcuța de jos (Alsó-Szolcsva) vinde cu prețul de 150 cor. biserica veche din lemn, vre-unei comune sărace bisericești, cu termenul de 15 Martie v. 1912. — Comitetul parohial gr. or.

Gaut un scriitor pentru cancelaria mea advocației. — Dr. Traian Pop, avocat. (Brașov).

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Convenirea meseriașilor noștri. Vechia noastră «Asociațiune pentru sprijinirea învățăcelilor și sodalilor români din Brașov» aranjează, — precum am anunțat — Măne, Mercuri, seara o «convenire» în sala Redutei orașului, la mese întinse. Un program dragut, compus din cântece și o piesă teatrală, va distra publicul.

Stând în ajunul acestei conveniri, apelăm la intelectualii și fruntașii poporului nostru, să participe în număr cât mai mare la această convenire, ca și în modul acesta să arătăm interesul și sprijinul nostru față de cerul vrednicilor noștri meseriași.

La revedere deci mâne seara în sala Redutei!

Casina română din Brașov și-a ținut Duminecă adunarea generală, sub presiul d-lui Dr. N. Vecerde, președintele casinei. În fața unui număr mare de membrii comitetul și-a făcut darea de samă asupra activității sale, iar adunarea generală, aprobând toate demersurile comitetului, i-a dat absolutului, esprimându-i în același timp mulțumite pentru conducerea corectă și inecceptionabilă a agendelor casinei.

Actul alegerii noului comitet s-a făcut sub conducerea d-lui protopop Dr. V. Sătu, reelegându-se cu unanimitate aproape întreg comitetul vechiu sub conducerea d-lui Dr. N. Vecerde ca președinte și a d-lui jude P. Pop ca vicepreședinte. Numărul membrilor noului înscrisi până la adunarea generală a fost de aproape 80 și sunt speranțe, că peste câteva zile numărul celor ce se vor mai înscrie, va trece cu mult suta de membri.

De încheiere mai amintim, că din

lista ziarelor de abonat pe anul acesta, stabilită de comitet, cetăț și votată de adunarea generală, a fost eliminat ziarul «Tribuna» fără discuție. — Rip.

Reprezentanța orașului Brașov își va ținea mâne Miercuri în 14, respectivelor Joi în 15 Februar, sedința generală ordinară în casa sfatului. Începutul în fiecare zi la 3 oare p. m. La ordinea zilei sunt 32 puncte.

Cununie. Frosinica Vlaicu și Didi Mușlea căsătoriți. Brașov, Ianuarie 1912. Felicitări!

Feldiereni pentru Caragiale. Din prilejul aniversării a 60-a a maestrului I. L. Caragiale, feldiereni au reprezentat pe scena lor o comedia în două acte „Năpasta”, care a ținut în continuă ilaritate întreg publicul, care de mult n-a gustat o prestațiune mai amuzantă. E păcat că n-a asistat însuși maestrul, ca să-și vadă odată opera asta într-o ediție feldiereană. — Rap. Michidută.

Apollo-Bioscop. Marți și Miercuri în 13 și 14 Februarie va avea următorul program: Număr afară din program: Fotografia monopolizată, «Răzbunarea», dramă socială senzațională, filmul lung 1200 metri. — Grădina zoologică din Filadelfia (vedere). — Surorile Derksen artiste pe gheață pe lacul din Budapesta (sport). — Kunigunda bate covoare (humoristic). — Mătușa mioapă (humoristic). — Răpirea unei fete cu aeroplanul (dramă). — «Nihilisti», (dramă socială rusă în 2 acte; filmul lung 700 metri. Artigiștii sunt societari ai teatrului regal danez.

În curând: «Victima jocului de baccarat» (dramă socială), filmul lung 1000 metri.

Joi și Vineri program nou.

Elit-proiectograf în hotel Europa. Mercuri și Joi seara se va reprezenta următorul program: Jos cu bărbății (comic). — Mireasa indiană (dramă americană). — Radiografia și aplicarea ei (instrucțiv). — În semnul valului de căldură (comic). — Fost ca simulant. — Vina tatălui (dramă fam. emoționantă). — Cascadela Mira (după natură). — Little Hans ca vânzător de animale rapace (humor).

Vineri și Sâmbăta program nou.

Din despărț. «Asociațiunii».

— Înființarea unui nou despărț. în Tinca. —

Subscrisul în calitate de delegat al comitetului central al «Asociațiunii» pentru literatura română și cultura poporului român convoc adunarea constituantă a despărțământului Tinca pe 2/15 Februarie 1912 la ora 4 p. m. în localul filialei «Bihoreană» din Tinca. La noul despărțământ vor aparține cercurile administrative: Tinca, Beliu și Salonta-mare. Rog pe toți Români de bine, care se interesează de înaintarea în cultură a poporului român și de literatura română, să binevoiască a se prezenta la adunarea noastră și a concursul la înființarea noului despărțământ.

Tinca, 6 Februarie 1912 st. n. — Dr. Andrei Ilie, avocat.

Teatru, concerte și petreceri.

Reuniunea meseriașilor din Săliște va preda Joi, la 2/15 Februarie 1912 la întâmpinarea Domnului, în sala festivă a școlii din Săliște: «Nunta țigănească», de Emanuil Suciu și «Via dușul mamei», comedie într'un act de Lupescu.

Corul bisericeii din Băsești invită la petrecerea de lăsatul secului, care se va aranja Joi în 2/15 l. c. în sala școlii confesionale din loc în favorul corului local, seara la 7 oare.

Tinerimea română din Caransebeș aranjează în favorul «cantinei școlare» Joi la 2/15 Februarie 1912, în sala hotelului «Pomul verde» (Lichtenneckert), concert și teatru împreună cu dans.

ULTIME ȘTIRI.

Oradea-mare, 13 Febr. Episcopul Dr. Radu, sosind aici Sâmbăta, a inițiat tratative cu rectoratul seminarului în chestia teologilor eliminați, dar fără rezultat. Teologii au plecat acasă. La gară țărani români le-au făcut ovații.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisco el Comp. Redactor responsabil: Ioan Brotea.

„Șercaiana“

Institut de credit și de economii soc. pe acții în Șercaia (Sárkány)

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ȘERCAIANA“ societate pe acțiuni, sunt invitați la a

VIII-a adunare generală ordinară

care se va ține în Șercaia, la 4 Martie st. n. 1912, la 1 oră p. m. în localul institutului.

Obiectele de pertractare :

1. Alegerea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere.
3. Examinarea socotelilor anului 1911, statorirea bilanțului și darea absolutoriului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Impărțirea venitului curat.

Șercaia, la 30 Ianuarie 1912.

Direcțiunea.

N. B. Acei acționari, cari voesc a participa la această adunare generală sunt rugați a-și depune acțiunile eventual plenipotențele la cassa institutului.

Meghívó.

A „ȘERCAIANA“ hitel és takarekpénztár részvénytársaság t. c. részvényesei Sárkányban az intézet helyiségében 1912 évi márczius hó 4-én d. u. 1 órakor tartandó

VIII-ik rendes közgyűlésére,

ezenel meghivatnak.

Tárgysorozat :

1. Két részvényes kijelölése a közgyűlésjegyzőkönyv hitelesítésére.
2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése.
3. Az 1911 évi zárszámadások felülvizsgálása, a mérleg megállapítása és az igazgatóság és felügyelő bizottság felmentése.
4. A tiszta nyereség felosztása.

Sárkány, 1912. Január 30-án.

Az igazgatóság.

T. i. Azon részvényesek kik ezen közgyűlésre részt akarnak venni, kéretnek részvényeiket esetleg ezeket meghatalmazásukkal az intézet pénztárában letenni.

Bilanț pro 1911. — Mérleg számla 1911 évre

ACTIVA — VAGYON.				PASIVA — TEHER.	
	Cor.	fil.		Cor.	fil.
Cassa în număr — Készpénz.	20814	53	Capital societar — Részvény tőke	150000	—
Cassa de bancă — Bankváltok.	582233	—	Fond de rezervă — Tartalék alap	80873	48
Cambii cu acoperire hipotecară — Jelzálogilag biztosított váltók	465912	45	Fond filantropic — Jótékony cél alap	4164	90
Acții — Részvények	13200	—	Fond de penziune — Nyugdíj alap	4861	30
Mobiliar, — Felszerelés,	1400	—	Depuneri spre fructificare — Tekaréketétek	739346	72
Giro-conto la banca austro-ungară și alte bonuri — Giro-conto az osztrák-magyar banknál és más letétek.	764	91	Reescompt — Visszleszámitolás	61009	—
Diverse conturi debitoare — Különféle adós számlák.	2726	—	Diverse conturi creditoare — Különféle hitelező számlák.	6629	99
			Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	48	—
			Interese transitoarii — Átmeneti kamatok	18433	67
			Profit curat — Tiszta nyereség	21683	83
	1.087050	89		1.087050	89

Profit și Perderi pro 1911 — Nyereség és veszteség számla 1911 évre

EȘITE — KIADÁS				TEHER. — BEVÉTEL	
	Cor.	fil.		Cor.	fil.
Interese: — Kamatok:			Interese: — Kamatok:		
fondurilor — az alapoknak.	2677	38	după cambii — váltók után	70531	95
depunerilor — a betéteknek	34786	37	după acții — részvények után	654	10
capitalului emis II-a — a II-ik kibocsátásu, tőkének	3256	60	după cont-curent-folyó számla után.	969	30
reescomptului — a visszleszámitolásnak	2961	59	de întârziere — késedelmi.	8820	35
Dări: — Adok:			Proviziozni Jutalékok	554	67
după depuneri — betétek után	3478	64			
de stat — allami	3653	87			
comtat. și com. — megyei és községi	1140	69			
Spese: — Költségek:					
chirie — házbér	1020	04			
spese de birou — irodai költség	1119	36			
salare — fizetések	4950	—			
marce de prezență — megjelenési díjak	602	—			
Amortizare: la mobilar, — Leírás: a felszerelés számlán	200	—			
Profit curat — Tiszta nyereség	21683	83			
	81530	37		81530	37

Șercaia, la 31 Decembrie 1911.

Sárkány 1911 évi december hó 31-én.

Dr. Pompei German m. p.
director executiv. — vezérigazgató.

Valeriu Ghircioiaș m. p.
contabil. — könyvelő

Direcțiunea: — A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Dr. Hariton Pralei m. p. Matei Folea m. p. Valer Sassebesi m. p. George Vlad m. p. Rozalin Mișea m. p. Victor Vlad m. p.

Comitetul de supraveghiere — A felügyelő bizottság:

Revăzut și aprobat!

Felülvizsgáltatott és helybenhagyatott!

Șercaia, la 30 Ianuarie 1912. — Sárkány, 1912 január 30-án.

Ioan Capătă m. p.
preșeinte — elnök.

Petru Debu m. p.

Petru Bărbat m. p.

Cornel Langa m. p.

Zosim Oana m. p.

Publicațiune

Subsemnata Eforie școlară publică licitațiune cu oferte pentru lucrările de instalațiune și anume:

a) apeductul și canalizarea și b) încălzirea centrală

cari sunt a se executa în edificiul internatului de băeți din Strada Prundului Nr. 39 și 41.

Se poate oferi și separat pentru fieștecare lucrare. Lucrările sunt a se începe imediat după ce timpul va fi favorabil și sunt a se termina până la 15 Iunie n. 1912.

Oferenții au a-și înainta ofertele personal sau prin poștă la Eforia școalelor centrale gr. or. rom. din Brașov (Gimnaziul român) în plicuri sigilare și provăzute cu indicarea „Ofert pentru lucrările de instalațiune la internatul de băeți al școalelor medii gr. or. române din Brașov“, cel mai târziu până în ziua de 11 Martie n. 1912 d. a. la 4 oare.

Oferțele întârziate precum și ofertele telegrafice nu se vor lua în considerare. Ofertele sunt a se face pe lângă folosirea formularelor de ofertă, a planurilor și pe baza programului de lucru. — În devizurile alăturate la ofertă, cari au să le facă oferenții inșiși sunt a se introduce sumele totale atât în cifre cât și în litere.

La ofert se va alătura ca valdiu 5% dela suma totală a devizului în bani gata sau în hârtii de valoare notate la bursă. Acei oferenți, cari n'au calificația recerută pentru ezeccutarea lucrărilor, sunt obligați a designa în ofertul lor pe un reprezentant calificat.

Ofertele se vor desfășura în cancelaria Eforii (Gymnaziul român) în ziua de 11 Martie n. 1912 la oarele 5 d. a. — La desfacerea ofertelor antreprenorii sau reprezentanții lor pot să fie de față.

Formularele de ofertă, planurile și programul de lucru se pot lua din cancelaria arhitecților Dușeu & Leucă, Brașov, Târgul cailor Nr. 4 pe lângă prețul de 10 cor. cor. — Tot acolo se pot lua și informațiunile necesare referitoare la lucrare.

La ezeccutarea lucrărilor antreprenorii au să se supună condițiunilor generale și speciale edate de ministrul reg. ung. de comerțiu în anul 1911, referitoare la lucrările de zidire publice și la furnisările ce stau în legătură cu acestea.

Oferenții rămân în obligo cu ofertele lor 30 de zile dela data desfacerei acestor oferte. Eforia școlară își rezervă dreptul de a hotărî liber asupra ofertelor fără considerare la suma devizurilor.

Brașov, în 8 Febr. n. 1192.
Eforia școalelor centrale gr. or. române din Brașov.

Aviz.

Subscrisul aduc la cunoștința On. public că am primit diploma de maestru zidar dela guvernul reg. ung. în 10 Februarie și în urme aceasta primesc orișice lucrări de zidărie.

George Rusu,
zidar diplomat.
Str. Jintășilor 22.

Invățăcel

se caută la

FRAȚII SCHIEL
fabrică do mașini Brașov

pentru meseriile următoare:
lăcătuș de mașini
turnător de fer
măsar de mori
măsar de modele
strungar de fer.